

УДК 347.122

Наталія Вадимівна Ходєєва,

*викладач кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6154-6854>*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ВІКОВОГО ЦЕНЗУ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН СВОГО ЗДОРОВ'Я

Як на сьогоднішній час, так і завжди в правовій сфері піднімалися, та співпоставлялися питання «як є» і «як має бути», проводився аналіз взаємозв'язку, взаємоузгодження, а також наявного неспівпадіння в існуючих правових нормах суцього і належного.

Як зазначається в юридичній літературі, на існування наукової проблеми вказує наявність протиріч між сферами «належного», «суцього» та «знань про суще та належне». Так на даний час існують певні протиріччя і з приводу відсутності узгодженого закріплення певного вікового цензу фізичних осіб, яким надається право на інформацію про стан свого здоров'я, що вказує на існування певної наукової проблеми.

У цілому сприймаючи такий підхід, методологічно розглянемо існуючу проблему у такій же послідовності (сфера «належного», «суцього» та «знань про суще та належне») [1, с. 67].

Суще (*όντος*) з грецької мови перекладається, як те, що існує [2]. В свою чергу суще відповідно до здійснення права на інформацію про стан свого здоров'я це те, що є насправді, це готова правова реальність відображена в нормах права, які є обов'язковими для врахування при здійсненні вищезазначеного права. Належне, відповідно до Академічного тлумачного словника – це те, що повинно бути [3], це ідеальна конструкція майбутнього, необхідної правової реальності.

Отже, право фізичної особи на інформацію про стан свого здоров'я закріплене у Законі України «Про захист персональних даних», ЦК України, в Основах законодавства України про охорону здоров'я та інших нормативно-правових актах, є позитивним правом яке здійснюється особою самостійно, чи на професійній основі через професіоналів.

Здійснивши певний аналіз норм права передбачених ст. 285 ЦК України, (ст. 39 «Основ законодавства України про охорону здоров'я») є вагомим підстави вказати на існування розбіжностей та неузгодженості між ними, та іншими нормами права встановленими як ЦК України так і існуючим законодавством України, які забезпечують правове регулювання такого суб'єктивного права, як право на інформацію про стан свого здоров'я а саме:

Так існує розбіжність в ч. 1 ст. 285 ЦК України з ч. 2 ст. 284 ЦК України «Право на медичну допомогу», в якій зазначено, що фізичній особі, яка досягла чотирнадцятирічного віку, надається право на вибір лікаря та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій.

Колізія між даними статтями полягає у тому, що право на отримання достовірної та повної інформації про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними

медичними документами, що стосуються її здоров'я (ч. 1 ст. 285 ЦК України) надається саме повнолітній особі, в свою чергу особа яка досягла чотирнадцятирічного віку та звернулася за наданням їй медичної допомоги має право самостійно вибирати лікаря та вибір методів лікування відповідно до рекомендацій вибраного лікаря. Тобто складається певна ситуація відповідно до якої чотирнадцятирічна особа не може отримати інформацію щодо стану свого здоров'я у зв'язку з тим, що вона у цьому віці є недостатньо зрілою як фізично, так психічно і соціально, тобто готовою до об'єктивного сприйняття інформації про стан свого здоров'я, але є готовою до здійснення права на вибір лікаря та методів лікування відповідно до його рекомендацій.

Дана колізія також зазначена на офіційному веб-порталі судової влади України, а саме заступником керівника апарату Лохвицького районного суду Полтавської області, де вказується на «необхідність внесення змін ч. 2, 3 ст. 284 ЦК України й вкладення їх таким чином: ч. 2 ст. 284 ЦК України – «Повнолітня дієздатна фізична особа, яка звернулася за наданням їй медичної допомоги, має право на вибір лікаря та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій», та ч. 3 ст. 284 ЦК України – «Надання медичної допомоги повнолітній дієздатній фізичній особі провадиться за її згодою» [4].

Також встановлені розбіжності у віковому цензі фізичних осіб, яким надається право на отримання інформації про стан свого здоров'я а саме ч. 1 ст. 285 ЦК України (ч. 1 ст. 39 Закону України «Основ законодавства України про охорону здоров'я») з ч. 4 ст. 7 Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ».

Так у Законі України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» йдеться про те, що медичний працівник має право передати інформацію про стан здоров'я до досягнення особою 14-річного віку її батькам чи іншим законним представникам [5]. Отож, інформація про наявність ВІЛ-інфекції у особи буде надана їй у разі досягнення нею чотирнадцятирічного, а не вісімнадцятиріччя, як це встановлено за загальним правилом. На наш погляд, законодавець вказав на надання інформації особі яка досягла чотирнадцятирічного віку, щодо наявності у неї ВІЛ-інфекції, у зв'язку з існуванням певних законодавчо встановлених випадків, відповідно до яких фізична особа набуває повної дієздатності з чотирнадцятирічного віку, наприклад шляхом укладання шлюбу (відповідно до ст. 23 Сімейного кодексу України (далі СК України) [6]).

Як зазначила М. В. Антокольська, непоінформованість однієї із зазначених осіб про наявність у другій особи тяжких захворювань, наприклад таких, як ВІЛ-інфекція, туберкульоз тощо, може призвести до неоправданих наслідків [7, с. 98].

Але ми вважаємо за доцільне у разі виявлення у чотирнадцятирічної особи ВІЛ-інфекції передавати інформацію про стан її здоров'я не лише безпосередньо їй, а і її батькам, у зв'язку з тим, що така особа, не завжди сама може усвідомлювати складність даної хвороби, а також не в змозі самостійно здійснити весь комплекс дій направлений на лікування цієї хвороби.

Також існують розбіжності у віковому цензі фізичних осіб, яким надається право на отримання інформації про стан свого здоров'я в ч. 1 ст. 285 ЦК України та ст. 30 СК України «Взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я» [6].

Як вже було зазначено вище, фізична особа може укладати шлюб з чотирнадцятирічного віку за рішенням суду, в результаті чого набуває повної дієздатності, (відповідно до ст. 23 СК України), що призводить також до певних розбіжностей між ч. 1 ст. 285 ЦК України та ст. 30 СК України.

Відповідно до встановлених норм ст. 30 СК України, наречені (які подали заяву про реєстрацію шлюбу до органу реєстрації актів), зобов'язані повідомити один одного про стан свого здоров'я. Тобто чотирнадцятирічна особа може отримувати інформацію про стан свого здоров'я (відповідно до медичного обстеження наречених), з метою повідомлення її особі, з якою хоче укласти шлюб. Проте тут слід визначити додаткову умову, а саме: подання заяви про реєстрацію шлюбу.

Існує певна розбіжність щодо вікового цензу фізичних осіб, яким надається право на отримання інформації про стан свого здоров'я і між ч. 1 ст. 285 ЦК України та ст. 26 Закону України «Про психіатричну допомогу».

В зв'язку з тим що під здоров'ям фізичної особи мається на увазі і її психічне здоров'я, то при здійсненні права на інформацію про стан свого здоров'я враховується і здійснення права на інформацію про стан психічного здоров'я особи.

Згідно із Законом України «Про психіатричну допомогу», а саме ст. 26 «Інформація про стан психічного здоров'я особи та надання психіатричної допомоги», право на одержання інформації про стан психічного здоров'я щодо неповнолітньої особи віком до 15 років, та особи визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, мають їх законні представники [8]. Тобто з 15 років особа сама безпосередньо може отримувати інформацію про стан свого психічного здоров'я.

Отже на основі вищевикладеного, та беручи до уваги можливість отримання фізичною особою повної дієздатності з чотирнадцятирічного віку, а також з метою усунення існуючих колізій, вважаємо за доцільне внести зміни саме в ч. 1 ст. 285 ЦК України, закріпивши в ній право на отримання інформації про стан свого здоров'я фізичними особами які досягли чотирнадцятирічного віку, але цим самим не обмежити право на отримання інформації про стан здоров'я дітей та підопічних батьків (усиновлювачів) опікунів та піклувальників.

Недопущення обмеження в праві на отримання інформації про стан здоров'я дітей та підопічних батьків (усиновлювачів) опікунів та піклувальників полягає в наступному: незважаючи на те, що неповнолітні особи і володіють вже певним обсягом дієздатності (наприклад – самостійно можуть розпоряджаються своїм заробітком, стипендією, або іншими доходами), однак переважно самі себе не забезпечують, тобто нездатні брати на себе зобов'язання по оплаті вартості медичних послуг, так і медикаментів необхідних для проведення певних методів лікування, а тим паче володіти необхідним об'ємом знань необхідним для визначення необхідності надання їй медичної допомоги, та захисту своїх особистих немайнових прав при медичному втручанні. Це ще раз вказує на наявність певного, але не необхідного обсягу цивільної дієздатності у неповнолітніх осіб, щодо здійснення ними як права на медичну допомогу так і права на інформацію про стан свого здоров'я.

Вищезазначене також можна підтвердити і тим, що аналізуючи чинне законодавство та доктрину цивільного права на предмет динаміки суб'єктивного цивільного права, М. О. Стефанчук обґрунтовано довів, що здійснення суб'єктивних цивільних прав можливе та повинно відбуватись за таких основних умов: а) особа повинна бути наділена необхідною цивільною правоздатністю; б) особа повинна бути наділеною необхідним обсягом цивільної дієздатності; в) поведінка щодо здійснення своїх цивільних прав повинна відповідати принципам здійснення суб'єктивних цивільних прав [9].

Отже вважаємо за доцільне внести зміни саме в ч. 1 ст. 285 ЦК України, а в свою чергу ч. 2 ст. 285 ЦК України якою закріплене право на інформацію про стан здоров'я дитини або підопічного батьків (усиновлювачів), опікунів, та піклувальників не змінювати.

Тобто вважаємо за доцільне викласти ч. 1 ст. 285 ЦК України таким чином:

«фізична особа, яка досягла чотирнадцятирічного віку, має право на достовірну і повну інформацію про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами, що стосуються її здоров'я».

Список бібліографічних посилань:

1. Сліпченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. – 552 с.
2. Онтогенезний // Викисловарь. URL: <https://ru.wiktionary.org/wiki/онтогенезный> (дата звернення: 16.04.2016).
3. Належний // Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/nalezhnyj> (дата звернення: 16.04.2016).
4. Цивільний кодекс України: закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних (БД) «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 16.04.2016).
5. Про протидію поширення хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: закон України // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12> (дата звернення: 16.04.2016).
6. Сімейний кодекс України: закон України від 10.01.2002 № 2947-III // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 16.04.2016).
7. Антокольская М. В. Семейное право. М.: Юристъ, 1999. С. 116.
8. Про психіатричну допомогу: закон України від 22.02.2000 № 1489-III // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14> (дата звернення: 16.04.2016).
9. Стефанчук М. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 20 с.

Одержано 27.04.2017

УДК 347.44

Римма Михайловна Замуравкина,

ассистент кафедры гражданского права № 1

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3939-8779>

ДОГОВОР НАЙМА ЖИЛИЩА: ВОПРОСЫ СИСТЕМАТИЗАЦИИ

Сегодня договор найма является формой реализации жилищного интереса, как в пределах рыночных жилищных отношений, так и внерыночных, т. е. распределительных жилищных отношений.

К рыночным договорам в жилищной сфере относится, прежде всего, договор найма жилья частного жилого фонда. В литературе он получил наименование «договор коммерческого найма жилья». Отношения коммерческого найма строятся по принципу свободы договора (статьи 6, 627 ГК Украины). Они получили правовую регламентацию в нормах отдельной главы 59 ГК Украины. Следовательно, обозначенный договор является самостоятельным типом договорного обязательства.